

VERGİ PUSULASI

Promosyondur. Para ile satılmaz. Sayı: 11 -- Nisan 2025

AZINLIK VAKIFLARINA BAĞLI OKULLARIN VERGİ MUAFİYETİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: VAKIFLARCA ALINAN BAĞIŞLAR HANGİ DURUMDA İKTİSADİ İŞLETME OLUŞTURABİLİR?

Yabancıların
Türkiye’de KDV’siz
Taşınmaz Edinmeleri
ile Vatandaşlık
Kazanımlarına İlişkin
Yasal Mevzuatların
Benzerlik ve
Farklılıkları

Emre SAVCI

Credit Note ve Debit Note
Belgelerinin Vergi
Mevzuatındaki Yeri ve
Örnek Muhasebe
Kayıtları

Adem YALÇIN
Ceren CANAKCI

Sermaye Şirketlerinin
Kendi Hisse
Senetlerini veya
Ortaklık Paylarını
Satın Alma Nedenleri
ile Konuya İlişkin Kâr
Dağıtım Sayılan
Haller

Ahmet YAVUZ

VERGİ PUSULASI

7.YIL

Maliye Denetim Elemanları Derneği 3 Aylık Yayın

Sahibi	Maliye Denetim Elemanları Derneği Adına Dernek Başkanı Adile ECEMİŞ GÜLEÇ
Genel Yayın Yönetmeni	Oytun YAĞLITEPE - Seda ERKAN
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü	İbrahim Anıl SÜTÇÜ
Dış İlişkiler Koordinatörü ve Reklam Sorumlusu	İbrahim Eren ARSLAN
Yayın Kurulu	Şenay OTO Funda ŞAHİN Ayfer KAYACAN Naciye TAŞKESEN Ömer YÜREK Fırat DEMİR Adem YALÇIN Nasuh ERDÖNMEZ Abdullah YEKELER Ertan DERDİYOK Müslüm KAYMAZ
İstanbul Temsilcisi	Ahmet KESKİNSOY
Ankara Temsilcisi	Halit KORKMAZ
İzmir Temsilcisi	Kazım ATİK
Makale Göndermek İçin	yayin@mded.org
Dizgi ve Görsel Tasarım	Oğuz BEYOĞLU
Yayın Satış ve Yazışma Adresi	Rumeli Cad. Matbaacı Osmanbey Sk. Şükraniye Apt. 34 / 6 Şişli - İSTANBUL (212) 909 13 10 yayin@mded.org www.mded.org
Baskı Cilt	Aryan Basım Tanıtım ve Matbaa Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti. Yüzyıl Mah. Mas-Sit Matbaacılar Sitesi 5. Cadde: No: 57-58 Bağcılar / İstanbul - (212) 544 99 06
Yıllık Abone Bedeli	2.000 TL (KDV Dahil)

- Dergimiz 3 AYLIK DERGİ olup, gönderilen makaleler en az 1 tanesi 10 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan 2 okuma komisyonu üyesi tarafından okunmaktadır.
- Okuma komisyonu tarafından uygun görülen makaleler yayın kurulu kararı ile yayımlanmaktadır. Yazım ve yayın kuralları derginin son sayfasında yer almaktadır.
- Vergi Pusulası Dergisinde yer alan yazı, tablo, şekil veya resimlerin telif hakkı Maliye Denetim Elemanları Derneğine aittir. Bir bölümü veya tamamı Dernek Yönetim Kurulu yazılı izni olmaksızın kopyalanamaz ya da bastırılamaz yazılardan alıntı yapıldığında kaynağın belirtilmesi gerekmektedir.
- Vergi Pusulası Dergisinde yayımlanan yazıların bilimsel ve etik sorumluluğu yazarlara aittir. Bu yazılar Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın veya Vergi Denetim Kurulu'nun görüşü olarak değerlendirilemez

VERGİ PUSULASINDA BU AY

İÇİNDEKİLER

- 10 Fırat DEMİR / Vergi Başmüfettişı**
AZINLIK VAKIFLARINA BAĞLI OKULLARIN VERGİ MUAFİYETİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: VAKIFLARCA ALINAN BAĞIŞLAR HANGİ DURUMDA İKTİSADİ İŞLETME OLUŞTURABİLİR?
- 23 Emre SAVCI / Vergi Müfettişı**
YABANCILARIN TÜRKİYE'DE KDV'SİZ TAŞINMAZ EDİNMELERİ İLE VATANDAŞLIK KAZANIMLARINA İLİŞKİN YASAL MEVZUATLARININ BENZERLİK VE FARKLILIKLARI
- 32 Adem YALÇIN / Vergi Müfettişı**
Ceren ÇANAKCI / Vergi Müfettiş Yardımcısı
CREDIT NOTE ve DEBIT NOTE BELGELERİNİN VERGİ MEVZUATINDAKİ YERİ ve ÖRNEK MUHASEBE KAYITLARI
- 48 Ahmet YAVUZ / Vergi Müfettişı**
SERMAYE ŞİRKETLERİNİN KENDİ HİSSE SENETLERİNİ VEYA ORTAKLIK PAYLARINI SATIN ALMA NEDENLERİ İLE KONUYA İLİŞKİN KÂR DAĞITIMI SAYILAN HALLER
- 59 Şeyma GÜLER / Vergi Müfettişı**
7524 NO'LU KANUN KAPSAMINDA UZLAŞMA İLE İLGİLİ YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

- 67 **Mehmet Gökay AYKAÇ** / Vergi Müfettişı
TÜRK VERGİ SİSTEMİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA: FIRSATLAR VE GELİŞTİRİLMESİ
GEREKEN YÖNLER
- 76 **Sinem YEŞİLDAĞ DEMİR** / Vergi Müfettişı
Osman ÇELİK / Vergi Müfettiş Yardımcısı
DAVA YOLUYLA GEÇMİŞ DÖNEME AİT TAHSİL EDİLEN KİRA GELİRİNİN BEYANI
- 85 **Seda ERKAN** / Vergi Müfettişı
TÜRKİYE'DEN YURTDIŞI MUKİMİ KİŞİ VE KURUMLARA VERİLEN HİZMETLERE İLİŞKİN
KAZANÇ İSTİSNASINDA ÖZELLİKLİ HUSUSLAR
- 94 **MEVZUATTAKİ GELİŞMELER**
Kamil SIR / Vergi Müfettişı
- 108 **ÖZELGE BÜLTENİ**
Adem YALÇIN / Vergi Müfettişı
Ahmet YAVUZ / Daire Başkan Yardımcısı
- 121 **ULUSLARARASI VERGİLENDİRME**
Dr. Adile Ecemiş GÜLEÇ / Vergi Müfettişı

Değerli Okurumuz,

Vergi Pusulası'nın yeni sayısını istifadelerinize sunmaktan kıvanç duyuyoruz.

Dergimizin bu sayısı, alanında uzman kişilerce hazırlanmış 8 adet makale, seçkin özelge bülteni, vergi mevzuatındaki son değişiklikleri ortaya koyan çalışma ve küresel ölçekte vergicilikteki güncel gelişmelerin yer aldığı uluslararası vergilendirme bölümünden müteşekkildir.

Hiç şüphesiz ki vergi, hayatın her alanına temas etmektedir. Makalelerimizde de bu gerçeklikten hareketle geniş bir konu yelpazesi benimsenmiştir. Buna göre ülkemizin çok kültürlü yapısının yansıması olan azınlık vakıflarına yapılan bağışlar; ülke ekonomimizde son yıllarda büyük yer tutan yabancıya konut satışları; bankacılıkta kullanılan muhtelif belge ve uygulamalar; hisse geri satın alımı (buyback) işlemleri; günden güne önemi artan sürdürülebilirlik kavramı; birçok kesimden vatandaşın hayatında son dönemde yer tutan kira ihtilafları ve yabancı kişilere verilen hizmetler vergisel yönleriyle ele alınmış, ayrıca uzlaşma müessesesinde son yapılan değişiklikler ortaya konmuştur.

Dergimizin bu sayısında emeği geçen tüm meslektaşlarımıza teşekkür eder, eserlerin siz değerli okurlarımız için faydalı olmasını temenni ederiz.

**Vergi Pusulası Dergisi
Yayın Kurulu**

TÜRK VERGİ SİSTEMİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA: FIRSATLAR VE GELİŞTİRİLMESİ GEREKEN YÖNLER

Mehmet Gökay AYKAÇ

Vergi Müfettişi

ORCID No 0009-0005-2625-4169

İletişim: mehmet.gokay.aykac@vdk.gov.tr

ÖZET

Türk vergi sistemi, sürdürülebilir kalkınma hedeflerini desteklemek amacıyla çeşitli düzenlemeler içermektedir. Ancak, bu alanda hem fırsatlar hem de geliştirilmesi gereken yönler bulunmaktadır. Çevresel vergiler (örneğin, motorlu taşıtlar vergisinde emisyon esaslı hesaplama, plastik poşetlerden alınan ücret, elektrikli araçlara sağlanan ÖTV teşviki) ve yenilenebilir enerji yatırımlarına yönelik vergi indirimleri, kaynak verimliliğini ve temiz teknolojileri teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Özellikle enerji sektöründe fosil yakıt kullanımına kıyasla yenilenebilir enerji üretimine yönelik vergi avantajları, karbon ayak izini azaltmaya yönelik önemli adımlar olarak değerlendirilebilir. Ancak, mevcut sistemde çevresel vergilerin GSYİH içindeki payının düşük olması, iklim değişikliğiyle mücadelede etkinliği sınırlandırmaktadır. Ayrıca, sürdürülebilir tarım veya döngüsel ekonomi modellerine yönelik özellikli teşviklerin yetersizliği, sistemin kapsamının genişletilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Vergi politikalarının yeşil dönüşümü hızlandırmak için AB'deki karbon vergisi gibi mekanizmalarla uyumlu hale getirilmesi ve şeffaf bir gelir dağılımıyla çevre dostu altyapı projelerine kaynak aktarılması, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada kritik rol oynayabilir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Karbon Ayak İzi, Emisyon, Teşvikler

GİRİŞ

Türkiye’de vergi politikaları, son yıllarda çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik hedeflerine yönelik adımlar atmaya başlamış olsa da bu alanda hem başarılı uygulamalar hem de eksiklikler bulunmaktadır. Vergi politikalarında çevreciliğin ve sürdürülebilirliğin yeri nedir? Bu soruya yanıt vermek için konuyu daha detaylı incelemek gerekmektedir.

1. ÇEVRESEL VERGİLER VE YEŞİL DÖNÜŞÜM

Modern toplumlar, çevre ile ilişkilerini genellikle kaynakların sınırsızca kullanılması ve atıkların kontrolsüzce bertaraf edilmesi üzerine kurmuştur. Bu durum, doğal kaynakların tükenmesine ve çevre kirliliğinin artmasına neden olmaktadır.

Şehirlerin üzerindeki sisten evlerin içindeki dumana kadar hava kirliliği sağlık ve iklim için büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Hem şehirlerde hem de kırsal alanlarda dış ortam (dış mekan) hava kirliliği, felç, kalp hastalıkları, akciğer kanseri, akut ve kronik solunum yolu hastalıklarına yol açan ince partikül maddelere neden olmaktadır. Ayrıca, yaklaşık 2,4 1milyar insan, gazyığı, biyokütle (odun, hayvan gübresi ve ürün atıkları) ve kömürle çalışan kirletici açık ateşler veya basit sobalar kullanarak yemek pişirirken tehlikeli düzeylerde evsel hava kirliliğine maruz kalmaktadır.

Çevresel hava kirliliği ile evsel hava

kirliliğinin bir araya gelmesi sonucu her yıl 7 2milyon erken ölüm meydana geliyor. Türk vergi sisteminde çevresel vergiler, özellikle enerji tüketimi ve ulaşım sektörlerinde öne çıkmaktadır. Örneğin, motorlu taşıtlar vergisi (MTV), araçların CO₂ emisyon değerlerine göre kademeli olarak artan bir şekilde hesaplanmaktadır. Bu uygulamanın dolaylı olarak daha düşük emisyonlu araçların tercih edilmesini teşvik etmeyi amaçladığı söylenebilir.

Elektrikli araçlara verilen özel tüketim vergisi (Matrah ve dilimlere göre oranları %10 ila 60 arasında tutulmuş olup içten yanmalı motorlu araçlara (%40 ila %220 arası) 3 oranla çok daha avantajlı olduğu görülmektedir.) ve MTV teşvikleri de (Bilindiği üzere Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu ekli her yıl yinelenen 1/A sayılı tarifiede araçlara uygulanacak vergi dilimleri/tutarları belirtilmiştir. “*Sadece elektrik motoru olan taşıtlardan, yaşları itibarıyla yer alan vergi tutarlarının %25’i oranında vergilendirilir.*” İfadesi ile yapılan teşvik gözler önüne serilmiştir.) çevresel etki değerlendirmesi kapsamında atılan önemli adımlardan biridir. Elektrikli araçlar, içten yanmalı motorlara (benzinli/dizel) kıyasla çok daha düşük karbon ayak izine sahiptir. ÖTV indirimleri, elektrikli araçların satın alımını teşvik ederek ulaşım sektöründeki sera gazı emisyonlarının azaltılmasına katkıda bulunmaktadır. Özellikle şehirlerde hava

¹ <https://www.who.int/health-topics/air-pollution> Erişim Tarihi 05.02.2025

² <https://www.who.int/health-topics/air-pollution> Erişim Tarihi 05.02.2025

³ (<https://www.gib.gov.tr/>) [MTV Kanunu ÖTV Tebliğleri] Erişim Tarihi 05.02.2025

kalitesinin iyileştirilmesi ve partikül madde (PM) ile azotdioksit (NO₂) emisyonlarının (Yanma ürünü ve doğal emisyonlar içerisinde, partikül madde (PM), karbonmonoksit (CO), karbon dioksit (CO₂), azot oksitler (NO_x) ve kükürt dioksit (SO₂) gibi kimyasalların mevcut olabileceği ve bunların doğrudan veya dolaylı olarak hem hava kalitesini etkileyebilecekleri hem de iklim değişikliğine sebep olabileceklerini ifade edebiliriz⁴.) azaltılması açısından elektrikli araçlar önemli bir rol oynamaktadır. Emisyon azaltımı, Türkiye'nin ulusal katkı beyanları (NDC) ve Paris Anlaşması⁵ kapsamındaki taahhütleriyle uyumludur.

Ülkemiz, enerji ihtiyacının büyük bir kısmını ithal petrol ve doğalgazla karşılamaktadır. Elektrikli araçların yaygınlaşması, petrol tüketimini azaltarak cari açığın düşürülmesine yardımcı olabilir. Bunun için de elektrik üretiminde yerli kaynakların (hidroelektrik, rüzgar, güneş) payının artmasının gerektiği açıktır. Elektrikli araçların şarjında bu kaynakların kullanılması, enerji bağımsızlığını güçlendirir.

ÖTV indirimleri, elektrikli araçların satın alımını daha cazip hale getirerek otomotiv sektöründe yeni bir pazar oluşmasını sağlar.

Bu durum, hem yerli üretimi teşvik eder hem de yeni istihdam alanları yaratır. Türkiye'de elektrikli araç pazar lideri olan TOGG6 (Türkiye'nin Otomobil Girişim Grubu) gibi yerli elektrikli araç üreticilerinin ortaya çıkması, ÖTV indirimleriyle desteklenen bir süreçtir. Bu tür yatırımlar, otomotiv sektöründe teknolojik gelişmeyi hızlandırır ve Türkiye'yi elektrikli araç üretiminde küresel bir oyuncu haline getirebilir. Elektrikli araç üretimi ve altyapısı (şarj istasyonları, batarya üretimi vb.) yeni iş alanları yaratır. Bu durum, ekonomik büyümeye ve istihdam artışına katkıda bulunur.

Ancak, elektrikli araçların maliyetinin en yüksek olduğu nokta, kimyasal yapısı gereği kullanılan lityum, kobalt gibi ham maddelerin çıkarılması, üretim aşamasında ortaya çıkan emisyonlar ve geri dönüşüm süreçlerinin yol açtığı ciddi çevresel sorunlardır.

Lakin elektrikli araçların maliyetlerindeki en yüksek paya sahip olan bataryaların, kimyasal yapıları gereği üretiminde kullanılan lityum, kobalt gibi ham maddelerin çıkarılması ve üretim aşamasında ortaya çıkan emisyonlar ile birlikte düşünüldüğünde geri dönüşümü konusunda ciddi çevresel sorunlar barındırabileceği bir gerçektir. Bu nedenle,

⁴ Prof. Dr. Mete TAYANÇ | Hava Kalitesi Ve İklim Değişikliği Perspektifinden Emisyon Azaltımı © Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, 2023 Marmara Üniversitesi ORCID: 0000-0003-4319-3757

⁵ 2020 sonrası iklim değişikliği rejiminin çerçevesini oluşturan Paris Anlaşması, 2015 yılında Paris'te düzenlenen BMİDÇS 21. Taraflar Konferansı'nda kabul edilmiştir. Anlaşma, insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının neden olduğu küresel sıcaklık artışını uzun vadede, sanayileşme öncesi döneme kıyasla 2 santigrat derecenin altıyla sınırlamayı hedeflemektedir. <https://www.mfa.gov.tr/paris-anlasmasi.tr.mfa> Erişim Tarihi 05.02.2025

⁶ TOGG Resmi Websitesi- [Sürdürülebilirlik ve Elektrikli Araçlar] (<https://www.togg.com.tr/>) Erişim Tarihi 05.02.2025

elektrikli araçların gerçekten çevreci olup olmadığı hususu günümüzde en çok tartışılan konulardan biri olmuştur. Bu sebeple belki 10 yıllar sonra ortaya çıkacak da olsa bu problemin çözüm yolları arayışlarına girmeli ve elektrikli araçların çevresel etkilerini tam olarak değerlendirerek özellikle bataryaların geri dönüşümüne yönelik çözümlerin geliştirilmesine yoğunlaşmalıyız.

Bir çözüm önerisi olarak eşit kapasiteli hücrelerden oluşan bataryalarda sorunlu hücrenin tespiti ve değiştirilmesi ve elektrikli araç için sorunlu olan o hücrenin kampçılar ve outdoor iş yapanlar açısından enerji kaynağı olarak kullanılmasına devam edilmesi bizi batarya atıklarından bir nebze kurtarabilecektir.

Enerji tüketimi ve ulaşım sektörleri dışında çevreci yaklaşıma bir örnek, plastik poşetlerin ücretlendirilmesi olmuştur. 2019 yılında plastik poşetlerin ücretlendirilmesi, tek kullanımlık plastik tüketimini azaltmaya yönelik önemli bir adım olmuştur. Plastik poşet kullanımının tarihine baktığımızda, 1900'lerde insan hayatına giren plastiğin, 1977'den itibaren alışveriş noktalarında yaygınlaştığını görüyoruz. Dünya genelinde 1950'li yıllarda 1,5 milyon ton civarında olan plastik üretimi, günümüzde yıllık 335 milyon tonu aşmış durumdadır. Türkiye'de 2019 öncesinde yıllık yaklaşık 35 milyar adet plastik poşet üretilirken, bir kişi yılda

ortalama 440 plastik poşet kullanıyordu. 1 Ocak 2019'da başlatılan plastik poşetlerin ücretlendirilmesiyle, bugün Türkiye'de plastik poşet kullanımı yaklaşık %65 azalmış ve bu sayede 550 bin ton plastik atığın oluşması engellenmiştir. Ayrıca bu azalmayla, yaklaşık 23 ton sera gazı salınımının önüne geçilmiş ve 3,8 milyar lira tasarruf edilmiştir. Plastik poşet kullanımındaki azalma, vatandaşlarda çevre bilincinin artmasına ve bez çanta, file gibi çok kullanımlık taşıma ekipmanlarının yaygınlaşmasına da katkı sağlamıştır. 7

2. YENİLENEBİLİR ENERJİ VE VERGİ TEŞVİKLERİ

Yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik vergisel teşviklerin uygulaması, esas olarak çeşitli vergiler aracılığıyla sağlanan muafiyet, istisna ve indirimlere dayanmaktadır. Hükümetler, karbon vergisi uygulaması yanında, enerji vergileri, çevre, emlak ve katma değer vergisi istisna ve muafiyetleri, hızlandırılmış amortisman uygulamaları gibi mekanizmalar ile yenilenebilir enerji üretimini ve kullanımını teşvik etmeye çalışmaktadır. Vergi teşvikleri kapsamında düzenlenen birtakım indirim, istisna ve muafiyetler, yenilenebilir enerjinin teşvik edilmesi yanında yenilenemez enerji üretiminin azaltılması için caydırıcı bir politika aracı olarak da kullanılabilir.

Türkiye'de, yukarıda anlatılanlara paralel

⁷ <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/dort-yilda-plastik-poset-kaynakli-550-bin-ton-atigin-olusmasi-engellendi/2774269> Erişim Tarihi 05.02.2025

olarak yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını artırmak amacıyla vergi indirimleri ve muafiyetler sunmaktadır. Örneğin, rüzgar, güneş ve hidroelektrik enerji yatırımlarına yönelik kurumlar vergisi indirimi, katma değer vergisi iadesi veya istisnası (temin edilecek enerji kaynakları ile ilgili makine ve teçhizata katma değer vergisi ödenmemesi) enerji üretiminde fosil yakıtların payını azaltmayı hedeflemektedir. Ayrıca, yenilenebilir enerji üretim tesislerinde kullanılan ekipmanların ithalatında KDV istisnası ya da gümrük vergisi muafiyeti (rüzgâr türbini ve güneş enerjisi paneli gibi araçların ithalatına yönelik düşük veya sıfır oranlı gümrük vergisi uygulaması) gibi uygulamalar, yeşil enerji yatırımlarını cazip hale getirmektedir. Bu istisna ve indirimlere ek olarak genel sağlık sigortası işveren ve/veya işçi primi desteği, gelir vergisi stopaj desteği ve gelir veya kurumlar vergisi muafiyeti⁸ (yenilenebilir enerjiden elde edilen gelir için, 1-5 yıl) gibi avantajlar da mükelleflere sunulabilir ve yenilenebilir enerji sektörünün büyümesini hızlandırabilir. Bu teşviklerin kapsamı ve etkisinin özellikle küçük ölçekli yatırımcılar ve yerel üreticiler için sınırlı kalmamasına özen gösterilmesi gerektiği de bir gerçektir.

Örnek vermek gerekirse, günümüzde elektrikli araçların ülkemizdeki popülaritesinin

artmasıyla birlikte, batarya şarjı sırasında kullanılan elektriğin kaynağı olarak şarj istasyonlarına entegre edilen güneş panelleri yaygınlaşmıştır. Bu paneller, hem kullanıcılara daha konforlu bir şarj deneyimi sunmakta hem de temiz enerji kullanımını teşvik etmektedir. Güneş panellerinin üretiminde sağlanacak vergi indirimleri ve teşvikler ise, sektördeki diğer firmaların da daha geniş bir kitleye ulaşmasını kolaylaştıracaktır.

3. KARBON VERGİSİ VE EMİSYON TİCARETİ

Ülkemiz, henüz karbon vergisi veya emisyon ticareti sistemi (ETS) gibi küresel ölçekte yaygın olan mekanizmaları uygulamaya geçirmemiştir⁹. Ancak, Avrupa Birliği (AB) ve diğer uluslararası örneklerden esinlenerek, karbon vergisi uygulamasına yönelik tartışmalar ve çalışmalar devam etmektedir. Türkiye, 2021 yılında Paris Anlaşması'nı onaylamış ve 2053 yılına kadar net sıfır emisyon hedefini açıklamıştır¹⁰. Bu hedefe ulaşmak için karbon fiyatlandırma mekanizmaları (karbon vergisi veya ETS) gündemdedir. Özellikle AB'nin sınırda karbon düzenlemesi (CBAM) gibi uluslararası baskılar, Türkiye'yi karbon vergisi gibi mekanizmaları değerlendirmeye itmektedir. Aynı zamanda AB'nin sınırda karbon düzenlemesi (CBAM) gibi uygulamalarının,

⁸ Ahmet Ulusoy- Ceyda Bayraktar Daştan “Yenilenebilir Enerji Kaynaklarına Yönelik Vergisel Teşviklerin Değerlendirilmesi.” 16.04.2018. HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi Cilt: 7 Yıl: 7 Sayı:17 (2018/1)

⁹ Hakan Özdemir , Merve Köse Karbon Vergisi, Emisyon Ticaret Sistemi Ve Sınırda Karbon Düzenlemesi: Türkiye Açısından Değerlendirmeler Cilt: 25, Sayı: 3, Yıl: 2024 E-Issn: 2687-184x <https://Dergipark.Org.Tr/En/Pub/Anadoluibfd>

¹⁰ <https://www.mfa.gov.tr/paris-anlasmasi.tr.mfa> Erişim Tarihi 05.02.2025

Türkiye'nin ihracatını etkileyebilecek bir risk oluşturma olasılığı bulunmaktadır. Bu nedenle, Türk Vergi Sistemine, emisyon yoğun sektörlerde karbon salınımını azaltmaya yönelik etkili bir araç olabilen karbon vergisi gibi bir mekanizmanın entegre edilmesi, hem küresel ticarete rekabetçi kalabilmek hem de çevresel hedeflere ulaşmak açısından önemlidir. Lakin vergilendirme sisteminin başarıya ulaşması için emisyon yoğun sektörlerde faaliyet gösteren mükelleflere başkaca bir takım kolaylıkların getirilmesi hem yaşadığımız çevreyi olumlu etkileyecek hem de ilgili mükelleflerin AB üyesi ülkelerle olan iş hacimlerinin artma olasılığı gündeme gelecektir.

4. SÜRDÜRÜLEBİLİR TARIM VE DÖNGÜSEL EKONOMİ

Sürdürülebilir tarım uygulamaları ve döngüsel ekonomi modelleri, günümüzde çevresel, ekonomik ve sosyal sorunlara çözüm sunan önemli yaklaşımlardır. Bu kavramlar, kaynakların verimli kullanımını, atık yönetimini ve uzun vadeli ekolojik dengeyi hedefler. Lakin sürdürülebilir tarım uygulamaları ve döngüsel ekonomi modelleri¹¹, Türk Vergi Sistemi'nde henüz gerekli önemi görmemektedir. Organik tarım veya sıfır atık projelerine yönelik spesifik vergi indirimleri veya hibeler, bu alanlarda yatırımları artırabilir. Örneğin, tarımda kimyasal gübre ve pestisit kullanımını azaltan

çiftçilere vergi avantajları sağlanması, toprak sağlığını korumaya yardımcı olabilir. Benzer şekilde, geri dönüşüm ve atık yönetimi sektörüne yönelik teşvikler, döngüsel ekonomiye geçişi hızlandırabilir. Döngüsel ekonomi, doğrusal ekonomi modelinin ("al, kullan, at") aksine, kaynakların mümkün olduğunca uzun süre kullanıldığı, atıkların minimize edildiği ve malzemelerin yeniden kullanıldığı bir sistemdir. Bu model, çevresel etkileri azaltırken ekonomik büyümeyi de destekler. Kimyasal gübre ve pestisit kullanımını azaltmasına karşın geri dönüşüm ve atık yönetimi ve yeni üretim teknikleri için gerekli teşviklerle hem toprak verimliliğini artırıp, hem de çiftçiyi üretime teşvik ederek üretime konu tarım ürününün ithalatını azaltarak ülke ekonomisine yapacakları katkı arttırılabilir.

5. VERGİ GELİRLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR PROJELERE AKTARILMASI

Çevresel vergilerden elde edilen gelirlerin, yeşil altyapı projelerine (örneğin, toplu taşıma sistemleri, yenilenebilir enerji santralleri, atık yönetimi tesisleri) aktarılması, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada kritik bir rol oynayabilir. Bu tür projelere ayrılan kaynakların artırılması, merkezin, belediyelerle birlikte hareket etmesi, hem çevresel hem de ekonomik faydalar sağlayabilir. Ayrıca, yerel yönetimlerin sürdürülebilirlik projelerine

¹¹<https://donguseleekonomi.istanbul.edu.tr/tr/content/dongusel-ekonomi/dongusel-ekonomi-nedir%3F> Erişim Tarihi 05.02.2025

yönelik vergi indirimleri veya hibeler sunması, yerel düzeyde yeşil dönüşümü destekleyebilir. Avrupa şehirlerinde şehir içi toplu taşımada özellikle elektrikli modellere geçiş dikkat çekicidir. Örneğin, 2018'in sonunda Amsterdam bölgesinde, Connexxion 12 tarafından işletilen Avrupa'nın en büyük elektrikli otobüs filosu hizmete girmiştir.

Avrupa Komisyonu'nun Temiz Araçlar Direktifi, kamu alım ihalelerinde temiz mobilite çözümlerini teşvik ederek, düşük ve sıfır emisyonlu araçların yaygınlaştırılmasını desteklemektedir. Bu kapsamda, 2021-2026 yılları arasında yapılan kamu ihale süreçlerinde yeni alınan otobüslerin %22,5'inin 13 sıfır emisyonlu olması hedeflenmektedir. Bu hususta ülkemiz işletmelerinin hâlihazırdaki durumu umut vericidir. Nitekim Türk otobüs üreticisi Karsan, Avrupa pazarında elektrikli otobüsleriyle önemli bir konuma sahiptir. Karsan'ın 6 metrelik e-JEST modeli, 2021'de Avrupa'da elektrikli minibüs pazarının %51'ini elinde bulundurarak iki yıl üst üste pazar lideri olmuştur. Aynı şekilde, e-ATAK modeli de elektrikli şehir içi midibüs segmentinde %30 pazar payıyla lider konumdadır. 14

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türk Vergi Sistemi'nde yapılan düzenlemeler ile sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için önemli adımlar atmıştır. Ancak, çevresel vergiler GSYİH içindeki payının Türkiye İstatistik Kurumu 2016 yılı verilerine göre 15 yalnızca %3.4 olması, yeşil dönüşüm sürecinde daha etkili politikalar geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Öneriler:

- Mevcut çevresel vergilerin kapsamı, özellikle sanayi ve tarım sektörlerinde genişletilebilir. Örneğin, su kullanımı veya toprak kirliliği gibi alanlarda yeni vergi düzenlemeleri yapılabilir.
- Türkiye'nin karbon vergisi veya emisyon ticareti sistemi gibi mekanizmaları uygulamaya geçirmesi, hem çevresel hedeflere ulaşmak hem de küresel ticarete rekabetçi kalabilmek açısından önemlidir.
- Yeşil yatırımlara yönelik vergi indirimleri ve hibelerin artırılması, özel sektörün sürdürülebilirlik projelerine katılımını teşvik edebilir.
- Çevresel vergilerden elde edilen

¹²<https://akillisehirler-mobilite.com/sehir-ici-toplu-tasimada-elektrikli-otobusler-ve-dunya-pazari/> Erişim Tarihi 05.02.2025

¹³<https://www.cermoni.app/tr/post/cermonews-8-toplu-ta%C5%9F%C4%B1mada-elektrikli-ara%C3%A7-d%C3%B6n%C5%9F%C3%BCm%C3%BC> Erişim Tarihi 05.02.2025

¹⁴<https://akillisehirler-mobilite.com/sehir-ici-toplu-tasimada-elektrikli-otobusler-ve-dunya-pazari/> Erişim Tarihi 05.02.2025

¹⁵<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/DownloadFile?p=F3GLbBFRB6kR0wC7RPyb2DmkmRhI4YjI1KPqBj-13RFX13OHYZgPVQ5RLhnRs4Hm7mdRjmxOPhVxXKJ9Jvqne/gRfrX5CPqCMkhW9spvUBv4=> Erişim Tarihi 05.02.2025

gelirlerin nasıl kullanıldığına dair şeffaf bir raporlama mekanizması oluşturulması, kamuoyunun güvenini artırabilir.

- Elektrikli araçların yaygınlaşması için şarj istasyonu altyapısının genişletilmesi gerekmektedir.
- Elektrikli araçların çevresel faydalarının tam olarak ortaya çıkması için, şarj işlemlerinde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanım oranının artırılması gerekmektedir.

Bu adımların hayata geçirilmesi, Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmasını hızlandıracaktır.

KAYNAKÇA

1. Avrupa Toplu Taşıma (<https://akillisehirler-mobilite.com/sehir-ici-toplu-tasimada-elektrikli-otobusler-ve-dunya-pazari>)
2. Avrupa Toplu Taşıma <https://www.cermoni.app/tr/post/cermonews-8-toplu-ta%C5%9F%C4%B1mada-elektrikli-ara%C3%A7-d%C3%B6n%C3%BC%C5%9F%C3%BCm%C3%BC>
3. BloombergNEF:- Elektrikli araçların enerji tüketimi ve petrol bağımlılığını azaltma potansiyeli. - [BloombergNEF - Electric Vehicle Outlook] (<https://about.bnef.com/electric-vehicle-outlook/>) Erişim Tarihi 05.02.2025
4. Clean Air Fund:- Elektrikli araçların hava kalitesine etkisi.- [Clean Air Fund - Electric Vehicles](www.cleanairfund.org)
5. Çevresel Vergiler [https://www.iklim.gov.tr/db/turkce/haberler/files/T%C3%BCrkiye%20Cumhuriyeti%20G%C3%BCncellenmi%C5%9F%20Birinci%20Ulusal%20Katk%C4%B1%20Beyan%C4%B1\(1\).pdf](https://www.iklim.gov.tr/db/turkce/haberler/files/T%C3%BCrkiye%20Cumhuriyeti%20G%C3%BCncellenmi%C5%9F%20Birinci%20Ulusal%20Katk%C4%B1%20Beyan%C4%B1(1).pdf)
6. Çevresel Vergiler Prof. Dr. Mete TAYANÇ | Marmara Üniversitesi | mtayanc@marmara.edu.tr | ORCID: 0000-0003-4319-3757 Hava Kalitesi Ve İklim Değişikliği Perspektifinden Emisyon Azaltımı
7. Engellenen Plastik Poşet (<https://www.aa.com.tr/tr/gundem/dort-yilda-plastik-poset-kaynakli-550-bin-ton-atigin-olusmasi-engellendi/2774269>)
8. European Environment Agency (EEA)- [Electric Vehicles and the Environment] (<https://www.eea.europa.eu/themes/transport/electric-vehicles>)
9. Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) - [MTV Kanunu ÖTV Tebliği] (<https://www.gib.gov.tr/>)
10. International Council on Clean Transportation (ICCT):- Elektrikli araç altyapısı ve batarya yönetimi.- [ICCT - Electric Vehicles](<https://theicct.org/sectors/electric-vehicles>)

11. International Energy Agency (IEA)-
[Global EV Outlook 2023] (<https://www.iea.org/reports/global-ev-outlook-2023>)
12. Karbon Vergisi ve Emisyon, Hakan Özdemir, Merve Köse Karbon Vergisi, “Emisyon Ticaret Sistemi Ve Sınırdaki Karbon Düzenlemesi: Türkiye Açısından Değerlendirmeler” Cilt: 25, Sayı: 3, Yıl: 2024 E-Issn: 2687-184x <https://Dergipark.Org.Tr/En/Pub/Anadoluibfd>
13. Karbon Vergisi ve Emisyon <https://www.iea.org/countries/turkiye>
14. Karbon Vergisi ve Emisyon <https://www.mfa.gov.tr/paris-anlasmasi.tr.mfa>
15. Sürdürülebilir Tarım <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/topics/circular-economy-introduction/overview>
16. Sürdürülebilir Tarım <https://www.fao.org/sustainability/en/>
17. Sürdürülebilirlik (<https://circulareconomy.europa.eu/>)
18. TOGG Resmi Websitesi-
[Sürdürülebilirlik ve Elektrikli Araçlar] (<https://www.togg.com.tr/>)
19. Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı- [Yenilenebilir Enerji Politikaları] (<https://enerji.gov.tr/>)
20. Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı:- Otomotiv sektörü ve elektrikli araçlara yönelik teşvikler.- [Ticaret Bakanlığı - Otomotiv Sektörü] (<https://www.ticaret.gov.tr/>)
21. Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı:- Atık yönetimi ve geri dönüşüm politikaları.- [Çevre ve Şehircilik Bakanlığı](<https://csb.gov.tr/>)
22. World Economic Forum (WEF):- Küresel elektrikli araç trendleri ve sürdürülebilirlik.
23. [WEF - Electric Vehicles](<https://www.weforum.org/stories/2024/04/electric-vehicle-evs-energy-transition-demand/>)
24. World Health Organization (WHO)- [Air Pollution and Health] (<https://www.who.int/health-topics/air-pollution>)
25. Yenilenebilir Enerji Ahmet Ulusoy- Ceyda Bayraktar Daştan “Yenilenebilir Enerji Kaynaklarına Yönelik Vergisel Teşviklerin Değerlendirilmesi.”16.04.2018. HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi Cilt: 7 Yıl: 7 Sayı:17 (2018/1)

Gürok Grup 75 Yaşında!

Gürok Grup olarak 1948'den bu yana Türkiye'yi ileriye taşıyan projelerle üretmeye devam ediyoruz.

Yenilikçi ve vizyoner bakış açımızla dünya markaları yaratma hedefiyle çalışıyor, Cumhuriyetimizin 100. yılında 75. yaşımızı kutlarken üretim ve ihracat rekorlarıyla ülkemize değer katıyoruz.

Kültürel mirasımızla gelecek arasında kurduğumuz bağla topluma değer katan projeler üretiyor; yaptığımız her işte dünya, toplum ve insanı odağımıza alarak daha iyi bir gelecek için var gücümüzle çalışıyoruz.

